Valiokunnan lausunto LaVL 20/2017 vp– U 25/2015 vp

Lakivaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi (digitaaliset sopimukset)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi (digitaaliset sopimukset) (U 25/2015 vp): Lakivaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 39/2017 vp — U 25/2015 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö
- lakimies Miina Ojajärvi, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- asiantuntija Petri Holopainen, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon LaVL 9/2017 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Puheenjohtajavaltio Viro on ilmoittanut, että tavaran kauppaa koskevaa muutettua direktiivieh-dotusta (KOM (2017) 637 lopullinen) käsitellään sen kaudella kahdessa työryhmäkokouksessa. Käsittelyaikataulu ja käsittelyn tavoitteet Bulgarian puheenjohtajuuskaudella kevätkaudella 2018 eivät ole vielä tiedossa. Ehdotuksen sisältö ilmenee tarkemmin valtioneuvoston jatkokirjelmästä.

Valmis
5.0

Valiokunnan lausunto LaVL 20/2017 vp

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää tervetulleena sitä, että komissio ehdottaa tavaran verkkokauppaa koskevan direktiiviehdotuksen soveltamisalan laajentamista siten, että säännökset koskisivat tavaran kauppaa siitä riippumatta, mitä myyntikanavaa elinkeinonharjoittaja käyttää. Komission alkuperäinen ehdotus oli omiaan tekemään oikeusjärjestelmästä monimutkaisemman ja aiheuttamaan siten hankaluuksia niin kuluttajille, elinkeinonharjoittajille kuin valvontaviranomaisillekin.

Eräitä lähinnä teknisluonteisia muutoksia lukuun ottamatta komissio ei ehdota muutoksia säännösten sisältöön. Ehdotus sisältääkin edelleen ne erityisen ongelmallisina pidetyt säännökset, jotka on mainittu valtioneuvoston kirjelmässä eduskunnalle jaksossa 6 (U 25/2015 vp, s. 10). Kuluttajien kannalta ongelmallisinta on elinkeinonharjoittajan virhevastuun rajautuminen kahteen vuoteen. Elinkeinonharjoittajien asemaa heikentäisi puolestaan merkittävästi kuluttajan oikeus purkaa tavaran kauppa silloinkin, kun virhe on vähäinen, yhdistettynä siihen, että kuluttajalla ei olisi enää velvollisuutta ilmoittaa virheestä määräajassa ja että virhettä koskevaa oletussäännöstä sovellettaisiin kahden vuoden ajan.

Tavaran kauppaa koskevia säännöksiä uudistettaessa on otettava huomioon myös digitaalisia sisältöjä ja palveluja koskevasta direktiiviehdotuksesta saavutettu neuvoston yleisnäkemys. Näiden kahden direktiivin säännösten tulee olla linjassa toistensa kanssa, ellei ole painavaa perustetta yksittäisessä kysymyksessä omaksua eriävää ratkaisua.

Suomi pyrkii direktiiviehdotusta koskevissa neuvotteluissa aikaansaamaan muutoksia edellä mainittujen tavoitteiden mukaisesti.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komissio on 9 päivänä joulukuuta 2015 antanut ehdotukset Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi, jotka koskevat tavaran verkkokauppaa ja muuta etämyyntiä sekä digitaalisen sisällön toimittamista (KOM (2015) 634 ja 635 lopullinen). Direktiiviehdotukset ovat osa unionin digitaalisia sisämarkkinoita koskevaa strategiaa, jonka tavoitteena on nopeuttaa verkkokaupan kasvua parantamalla sekä elinkeinonharjoittajan että kuluttajan asemaa rajat ylittävässä verkkokaupassa. Tähän pyritään erityisesti vähentämällä oikeudellista epävarmuutta, joka aiheutuu jäsenvaltioiden sopimusoikeutta koskevien lainsäädäntöjen ja periaatteiden eroista.

Digitaalista sisältöä koskevat säännökset ovat EU-tasolla täysin uusia. Tavaroiden kaupasta sen sijaan on EU-tasolla säännöksiä, jotka ovat minimiharmonisointia. Ehdotetun uuden sääntelyn ero nykyiseen tältä osin on se, että ehdotus olisi täysharmonisoiva siten, että jäsenvaltioilla ei olisi oikeutta pitää voimassa tai säätää säännöksiä, jotka poikkeavat direktiivin säännöksistä.

Digitaalisia sisältöjä koskevan direktiiviehdotuksen (KOM (2015) 634 lopullinen) osalta hyväksyttiin yleisnäkemys OSA-neuvoston kokouksessa kesäkuussa 2017. Ehdotusta koskevat trilogineuvottelut Euroopan parlamentin kanssa käynnistynevät alkuvuonna 2018. Neuvotteluissa on tähän asti priorisoitu digitaalisia sisältöjä koskevaa direktiiviehdotusta, ja neuvottelut tavaran kauppaa koskevasta direktiiviehdotuksesta ovat olleet pysähdyksissä. Uuden muutetun tavaran

kauppaa koskevan direktiiviehdotuksen myötä myös sitä koskevat neuvottelut ovat käynnistymässä. Lakivaliokunta on antanut digitaalisia sisältöjä koskevasta direktiiviehdotuksesta lausunnon (LaVL 9/2017 vp).

Komissio on 31 päivänä lokakuuta 2017 antanut edellä mainitun muutetun direktiiviehdotuksen koskien tavaran kauppaa (KOM (2017) 637 lopullinen), joka eroaa jonkin verran komission alkuperäisestä direktiiviehdotuksesta (KOM (2015) 635 lopullinen). Nyt käsiteltävä jatkokirjelmä koskee muutettua ehdotusta.

Alkuperäinen direktiiviehdotus koski vain etämyyntiä. Muutetussa direktiiviehdotuksessa komissio ehdottaa tavaran verkkokauppaa koskevan direktiiviehdotuksen soveltamisalan laajentamista siten, että säännökset elinkeinonharjoittajan virhevastuusta koskisivat tavaran kauppaa siitä riippumatta, mitä myyntikanavaa elinkeinonharjoittaja käyttää. Direktiivi kumoaisi toteutuessaan tavaran kauppaa koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY.

Lakivaliokunta pitää erittäin myönteisenä sitä, että muutettua ehdotusta sovelletaan tavaran kauppaan riippumatta siitä, mitä myyntikanavaa elinkeinonharjoittaja käyttää. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että komission alkuperäinen ehdotus oli omiaan tekemään oikeusjärjestelmästä monimutkaisemman ja aiheuttamaan siten hankaluuksia niin kuluttajille, elinkeinonharjoittajille kuin valvontaviranomaisillekin.

Ehdotus sisältää kuitenkin edelleen ne erityisen ongelmallisina pidetyt säännökset, jotka on mainittu valtioneuvoston alkuperäisessä kirjelmässä eduskunnalle jaksossa 6 (U 25/2015 vp, s. 10). Kuluttajien kannalta ongelmallisinta on elinkeinonharjoittajan virhevastuun rajautuminen kahteen vuoteen. Sääntelyssä tulisi ottaa huomioon se, että kullakin tavaralla on oma tyypillinen kestoikänsä. Virhevastuun rajaamisella kannustetaan tuottamaan nopeasti rikkoutuvia eikä kestäviä hyödykkeitä. Elinkeinonharjoittajien asemaa heikentäisi puolestaan merkittävästi kuluttajan oikeus purkaa tavaran kauppa silloinkin, kun virhe on vähäinen, yhdistettynä siihen, että kuluttajalla ei olisi enää velvollisuutta ilmoittaa virheestä määräajassa ja että virhettä koskevaa oletussäännöstä sovellettaisiin kahden vuoden ajan. Jatkokirjelmästä ilmi käyvin tavoin Suomi pyrkii direktiiviehdotusta koskevissa neuvotteluissa aikaansaamaan muutoksia edellä mainittuihin ongelmakohtiin. Lakivaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että neuvotteluissa pyritään löytämään tasapaino kuluttajien oikeuksien ja elinkeinonharjoittajien velvollisuuksien välillä sekä laatimaan selkeät säännökset, jotta säännösten soveltamisesta ei aiheutuisi tarpeettomia riitoja.

Edellä selostetun mukaisesti muutettu ehdotus ei sisällä kuluttajalle reklamaatiovelvollisuutta. Jatkokirjelmästä ilmi käyvin tavoin Suomen yrityksistä huolimatta digitaalisia sisältöjä koskevan direktiiviehdotuksen osalta neuvoston yleisnäkemykseen ei onnistuttu saamaan säännöstä, jonka mukaan jäsenvaltiolla olisi halutessaan mahdollisuus asettaa kuluttajalle velvollisuus ilmoittaa palvelun tarjoajalle hankkimassaan tuotteessa havaitsemastaan virheestä kohtuullisessa ajassa uhalla, että kuluttaja muutoin menettää oikeuden vedota virheeseen. Todennäköistä onkin, että tämänkaltaisen säännöksen saaminen tavaran kauppaa koskevaan ehdotukseen on yhtä lailla vaikeaa.

Edellä todetusta huolimatta lakivaliokunta viittaa aiemmin digitaalisia sisältöjä koskevasta direktiiviehdotuksesta antamaansa lausuntoon (LaVL 9/2017 vp), jossa valiokunta on pitänyt rekla-

maatiovelvollisuuden puuttumista valitettavana, koska reklamaatiovelvollisuus kuuluu Suomen sopimusoikeuden lähtökohtiin. Sen mukaisesti esimerkiksi kuluttajan on reklamoitava elinkeinonharjoittajaa virheestä kohtuullisessa ajassa siitä, kun kuluttaja on virheen havainnut tai hänen olisi kuulunut se havaita. Myös kuluttajan mahdollisuudet vedota oikeuksiinsa on kytketty ajoissa tehtyyn reklamaatioon. Poikkeukset reklamaatiovelvollisuuteen ovat Suomen oikeudessa hyvin rajoitetut. Se, ettei reklamaatiovelvollisuutta sisälly tavaran kauppaa koskevaan muutettuun direktiiviehdotukseen, on siten Suomen lainsäädännön ja sopimusoikeuden järjestelmän kannalta merkittävä puute. Myöskään kuluttajien etujen mukaista ei ole reklamoinnin ajankohdan jättäminen kokonaan määrittelemättä. Virhetilanteiden selvittäminen ja mahdollisten hyvitysten arvioiminen muodostuvat sitä hankalammiksi, mitä enemmän aikaa kuluu.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kannassa esitettyyn näkemykseen siitä, että tavaran kauppaa koskevia säännöksiä uudistettaessa on otettava huomioon myös digitaalisia sisältöjä ja palveluja koskevasta direktiiviehdotuksesta saavutettu neuvoston yleisnäkemys. Näiden kahden direktiivin säännösten tulee olla linjassa toistensa kanssa, ellei ole painavaa perustetta yksittäisessä kysymyksessä omaksua eriävää ratkaisua. Edellä mainittu on merkityksellistä myös sen valossa, mitä valiokunta on todennut aiemmassa lausunnossaan (LaVL 9/2017 vp) siitä, että ottaen huomioon komission direktiiviehdotusten yhteinen tausta ja sisällölliset yhtymäkohdat niiden sisältämät säännökset olisi ollut johdonmukaisempaa ja selkeämpää sisällyttää kahden ehdotuksen sijasta yhteen instrumenttiin ja pyrkiä digitaalisten sisämarkkinoiden kokonaisvaltaisempaan tarkasteluun.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Lakivaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 12.12.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kari Tolvanen kok
jäsen Tiina Elovaara sin
jäsen Ari Jalonen sin
jäsen Johanna Karimäki vihr
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Antero Laukkanen kd
jäsen Sanna Marin sd
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Juha Pylväs kesk

Valiokunnan lausunto LaVL 20/2017 vp

jäsen Antti Rantakangas kesk
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ville Tavio ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto